

טור' כועי אברהם

4271

בן שושנה ויוסף

נולד ב- 1925

שרת בגדוד "גדעון" (13)

נפל ב- 3.6.1948

בקרבות חזית ג'נין.

כועי אברהם,

בן שושנה ויוסף, נולד בשנת 1925 בתימן ונתחנך שם ברוח המסורת. בשנת 1944 עלה לארץ והסתדר בעבודה ביציקת מתכת. היה שמח בחלקו והשתוקק לראות את הוריו בארץ-ישראל. בינתיים נשא אישה והקים משפחה.

בחורף תש"ח, עם פרוץ מלחמת-העצמאות, התייצב לשירות המולדת והוצב בחטיבת "גולני". עם יחידתו השתתף בפעולות בטירת צבי ובמקומות אחרים, ובאחרונה בגיזרת ג'נין, ושם נפל ביום כ"ה באייר תש"ח (3.6.1948). הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בעפולה. כשעלו הוריו לארץ לא מצאוהו בחיים.

המערכה במבואות ג'נין

משנכבשה חיפה, נפרצו הדרך לגליל המערבי, נלכדה עכו — וכוחות בעלי ניסיון קרבי מעולה ורוח טובה וגועזו נשתחררו לפעולה בגזרות-חיית אחרות. אחר שיקולים רבים הוחלט, בעצה אחת עם המפקד הכללי, לנוע לעבר המשולש ולהכות את חודו הצפוני על-ידי כיבוש העיר ג'נין, מרכז גדול וחשוב לכוחות האויב. תוך כדי כך הוצרכו יחידות אחרות מחזית סמוכה להכות בחודו המערבי של המשולש, בטול-כרם.

היתה זו פעולה נועזת מאד, וניקה ראשונה אל עבר תחומי האויב ומרכזי כוחו. פעולה זו סימלה מפנה מכריע של מעבר להתקפה, בהיקף גדול, במסגרת של חסיבה שלמה. לפיכך הוכנה בדקדוק רב ביותר ובזמן ממושך. בלחץ התנאים, שנשתנו והלכו בתמידות, נאלצנו לעבור מפעולות במסגרת צבאית קטנה אל פעולה במסגרת גדולה, המעלות בעיות טקטיות, ארגוניות ומנהלתיות מורכבות וסבוכות. דבר זה דרש כושר הסתגלות גדולה של המפקדים לדרגותיהם, גמישות בביצוע, והכנת מדיקות.

(סתוך — מערכות צפון, לאלוף ט. כרמלי).

תכנית הפעולה מורכבת היתה משני שלבים. השלב הראשון — השתלטות על כפרים שבשלהיות המערביות של הרי הגלבוע, משני צדי כביש עפולה-ג'נין. אילו השלב השני — לאחר ההשתלטות על דרכי הגישה לעיר — תפיסת טבעת המשלטים המקיפה את העיר. השלב הראשון של הפעולה הוטל על כוחות של חסיבה; גדר, גדעון, פלוגה מגדוד גורן ופלוגה מגדוד דרור. שניים מגדודי כרמלי מבצעים את השלב השני; פיקוד הפעולה — בידי מטה כרמלי.

בתחילה תוכנן לבצע את שני שלבי הפעולה תוך לילה אחד, אך עם התחלת הפעולה נוכחנו מיד, שלא נוכל לקיים את לוח-הזמנים, והשלב השני נדחה ללילה המחרת.

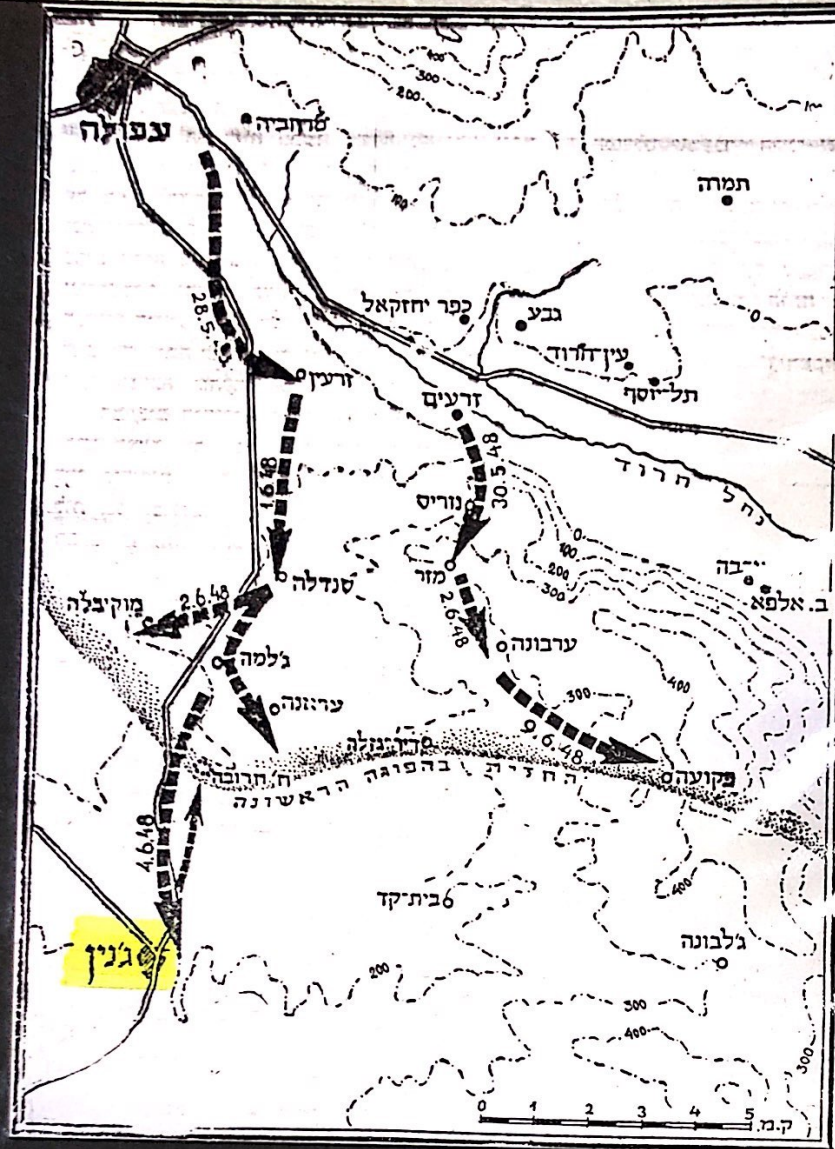
באחד ביוני 1948 כבשו שתי מחלקות, בפיקודו של ב.ג., את סנדלה ללא כל התנגדות. משנתקבלה הידיעה, נעו הגדוד ומטהו לסנדלה. הכוח חלק מיד לשלושה ראשים, — הראש האחד, בפיקודו של ב.ג., קיבל הוראה להמשיך ולהתקדם מעברו המזרחי של הכביש ולכבוש את ג'למה ואת עראנה; הראש השני, בפיקודו של יוסף שטדלר, הוצרך לנוע ממערב לכביש ולכבוש את מחנה-מוקיבלה ולהמתין להוראות; והראש השלישי — בפיקוד ע.צ. — נועד לכבוש את כפר מוקייבלה.

בשעות הלילה המאוחרות נכבשו מוקייבלה, הכפר והמחנה, ללא התנגדות. מיחדתו של ב.ג., שהוצרכה לכבוש את עראנה וג'למה, לא הגיעו ידיעות. יצאנו בגיפ עם שני סיירים לעבר ג'למה, במקום לא היה איש. המשכנו לעראנה דרך השדות ושם מצאנו את היחידה, שהחלה להתבסס בקרבת הכפר. מכשיר-האלחוט של היחידה נתקלקל, ולכן לא היתה אפשרות להודיע למטה על אשר אירע. גם משני הכפרים האלה ברח האויב.

מטה-הגדוד עבר למוקייבלה, ועמו גם השדה המשורינת ואנשי קורס המ"כ שהוצרכו לפרוץ את העיר בהמשך הפעולה. במקום לא היו חסידות או שוחות מן המוכן. לקראת הבוקר שיפרו אנשינו במידת-מה כמה עמדות ערביות. עם אור היום החלה הפגזת-הנגד של הותחיה-העיראקים, שהיו מוצבים בדרומה של העיר, וכן תופיעו 3 משורינים בעלי-תותחנים די-ויטראוניים. אלה התקרבו לג'למה וכיסו באש את סביבות הכפר ופתחו תותחנים תחילי לפעול נגדם והרחיקום. אף על פי שלא הצליחו לפגוע בהם, בשעה 0900 לערך גברה הפגזת האויב, ושני מטוסים מן הסוג "אנסוף" הופיעו והפציצו את מחנה-מוקייבלה בלי שגרמו כל נזק. אחת שעה ארגנו העיראקים את התקפת-הנגד על המחנה. ההתקפה, שבאה מלרום למחנה, נערכה על ידי פלוגת-חיל-רגלים מחלקת הנגד על המחנה. ההתקפה, שבאה מלרום למחנה, נערכה על ידי פלוגת-חיל-רגלים מחלקת הנגד על המחנה. ההתקפה, שבאה מלרום למחנה, נערכה על ידי פלוגת-חיל-רגלים מחלקת הנגד על המחנה.

מרגמות צ"צ ומכ"י ויקרס ומסתייעה ב-3 משורינים. בו בזמן תפסו מזוינים בלתי סדירים לפגזות על יבם עראנה, שצדמו משם על אנשינו בג'למה במשך כל היום.

העיראקים התקדמו דרך שדה-התעופה באיטיות רבה, עד שהגיעו למחנה-ערב אף מול הכפר מוקייבלה. הכפר היה ריק מאנשינו. פיתח אחת ממחלקותו של ע.צ. תפסה עמדות באגף-המזרחיים, ובחלקה השתייעה אותם במכת-אש חזקה, שפגעה באחדים מהם. כיון שהערים היום, חזרו העיראקים ונסוגו לג'נין.

גנין העיר שוכנת בתוך גיא עמוק שבין הרים. מצפון נשקף עמק גנין רחב הידים ומעבר לו, במרחק המדומדמ, עמק יזרעאל ותרי הגליל התחתון. מכל שאר העברים סוגרים עליה הרים נישאים. הרובה לאבטח את העיר ולהגן עליה, צריך לכבוש את ההרים הסוגרים עליה כטבעת. שני משלטים גדולים ורמים עלולים לחתוך גורלה של עיר זו: משלט הנמצא דרומית-מזרחית לעיר ומשלט הנמצא דרומית-מערבית לה. המחזיק בהם — כמתוך בעיר גופא. משלטים אלה היו מטרת התקפתנו בדרכנו ללכוד את העיר. על היחידות התוקפות הוטל להקיף את העיר על-ידי תנועה רבת-היקף מעבר מזה ומעבר מזה, לסגור עליה במלקחים על-ידי השתלטות על המשלטים שמאחוריה, כשכוחות נוספים, רגלים ומשוריינים, סוגרים ולוחצים עליה בצפון, מן העמק הפתוח.

(מתוך "סערכות-1950" לאלוף מ. כרמל).

לקראת הלילה, משפסקה החפזות ועמל גם התקפות-הנגד של האויב, חוהל בכביצות השלב השני של הפעולה — פלישה של גנין. כמעט כל עמק גנין חנרחה והפורזה היה כבר בידניו. המכשול היחיד, שהפריד בינינו לבין העיר, היו שני המשלטים. משני צדי הכביש שהגנו על העיר, כ-2 ק"מ מצפון לה. לא חרקה, מדרום למשלטים אלה, עובר ואדי-חלובה, אשר מעליו — על פני הכביש — גטוי היה גשר, שאף הוא נשמר ע"י עמדות עיראקיות ומחסומי-מוקשים. על יהודותינו הוטלה המשימה לחפוס משלטים אלה, בעוד שיחידות "כרמלי" הוצרכו ע"י תנועת מלקחים, להשתלט על המשלטים שמדרום לעיר.

על פלוגה ג' הוטל לכבוש את המשלט שממערב לפשיש, ואילו שתי מחלקותיו של ב.ג., שנמצאו בעראנה, הוצרכו לכבוש את המשלט שממזרח מחלקות אלו. היו עייפות ביותר. לאחר לילה של תנועה וכיבוש כפרים, עמדו יום שלם בפני צליפות בלתי מוסקות. האספקה אף היא לא הגיעה אליהם במשך חיום. אפן, קשה היה להניע את האנשים לפעולה. או ברירה לא היתה.

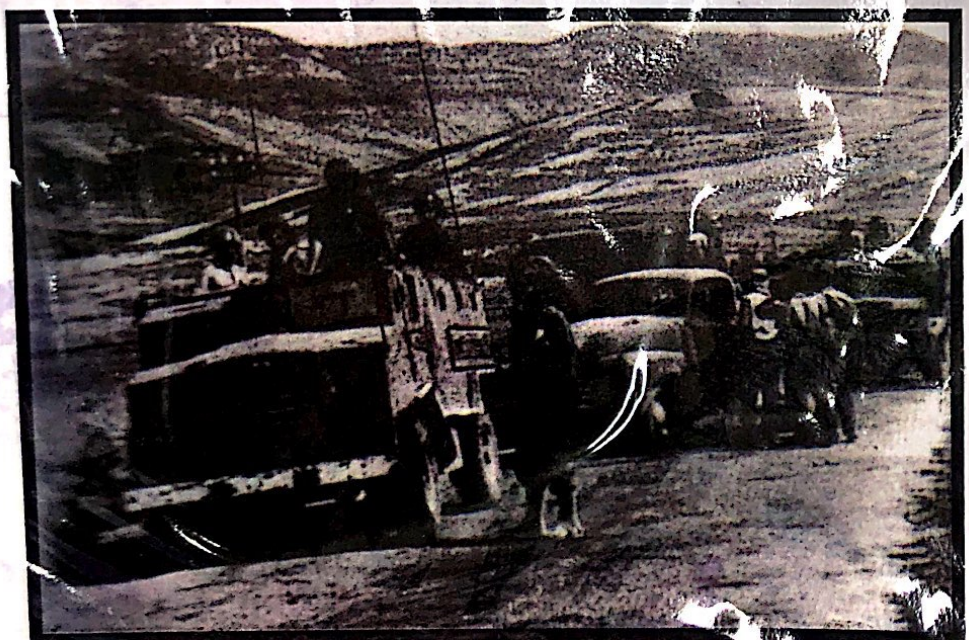
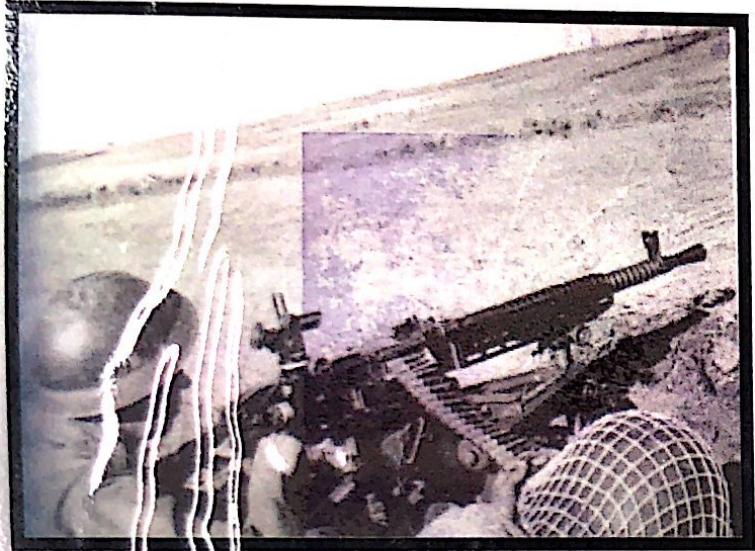
בחצות הלילה יצאו שתי היחידות ממקום הערכותן אל המשלטים. הפלוגה המערבית הייתה ראשונה והפתיחה את האויב, בבואה אל המשלט מעברו הדרומי-מערבי. היא התערה על המוצבים, שנעזבו מעבור זמן קצר על ידי העיראקים. במקום מוטלים היו כמה חללים, כלי-נשק ומכשירי-קשר. לאחר חצי-שעה טוהר כל המשלט מן האויב, ומיד הועלו לשם האספקה וחומרי-החמיץ.

הפלוגה המזרחית כבשה בשעה מאוחרת יותר את המשלט שמעברו השני של הכביש, כמעט ללא התנגדות, אך כשהאיר חבוקר נתפרה, שניתרחה עמדה נוספת, מבוצרת חזק, בקצה הדרומי-מערבי של המשלט, שאנשינו לא ידעו על קיומה. מעמדה זו פתחה מכונית-ירייה באש אל האנשים, שלא נזהרו בתנועתם במשלט, ומיד נפגעו כמה מהם. לרציים היתה מבוכה, אך המפקדים השתלטו על אנשיהם, ארגנום ופרצו אל העמדה. מגינת-העמדה התנגדה בעוז. רובם נפלו בהסתערות-רימונים של אנשינו. היתה זו התנגדות הרצינית ביותר, שנתקלנו בה בכיבוש המשלטים, והאויב נלחם שם בקרוף-נפש למות. אך אותה שעה החל להתקדם הטור המשורין שלנו. אחרוני המגינים העיראקים שוכנעו, כנראה, שחקרב אבוד, ונמלטו. המשלטים טוהרו מן האויב.

המתקום היחידי שגותר היה גשר ואדי-חרובה. אמנם, חוקצב מראש קוח מיוחד לכיבוש הגשר, אך בקופו של דבר לא היה צורך בו, מכונית-משא, עמוסת תחמושת, חומרי ביצורים, ציוד ואספקה למשלטים שמשני עברי הכביש, טעתה בדרך, ובמקום לעלות אל המשלטים, הדרימה הלאה לאורך הכביש והתקרבה למחסום שלפני הגשר. הערבים לא פתחו באש ונתנו למכונית להתקרב. נהג-המכונית ראה, אמנם, את שומרי הגשר, אך בטוח היה שחם משלנו, משהגיעה המכונית למחסום, נפתחה עליה אש. חנה עמד מיד על טעותו, אך כבר חיתה השעה מאוחרת מכדי שיוכל לתפוז פניו. המלוח שעל המכונית ספצו ממנה אגב הטלת רימונים ונמלטו, כל עוד נפשם בם, בקורח למוקיבלת. חנה, דוקא במנוסתם זו פבשו את הגשר, הערבים, שראו את אנשינו נמלטים, בטוחים היו, שהמכונית עמוסה חומרי נפץ לפיצוץ הגשר ועלולה להתפוצץ בכל רגע; הם לא נגשו כלל לבדוק את הדבר ונמלטו מיד. הגשר נכבש ללא קרב. בשעה שכוחותינו פבשו את "משלטי הכביש", יצאו פוזות "כרמלי" להתקפת-איגוף שלהם על המשלטים שמדרום לעיר. מבאז ואילך הוקל הלחץ על אנשינו. כל כובד המערכה עבר דרומה לגנין — לגזרת הפעולה של "כרמלי".

יש להאזינה

- 1. i.48 — מטוסינו הרעישו בלילה את גנין ואוס-אל-פאחם.
- מטוסים עיראקיים הרעישו את עפולה.
- 2.6. — כוחות "גדעון" כבשו את סנדלה, סוקייבלה, גילסה ועראנה שבדרך לגנין.
- ערביי מוגידל מטרידים את התחבורה העברית שבין סריד לגנינה.
- 3.6. — התחבורה העברית נתקפת שוב בכביש הנ"ל.
- מטוסינו הפציצו בלילה את טורען ולוביה.

חודש חדשים הכל שוטף וזורם
רק המוות קבוע, זעקת אם.
בדם ויזע גדלתך
בכאב ובלב דואב לויתך
תינוק יפה, שיער שחור כעורב.
עיניים בורקות, ולב חם ואוהב.

אוי ילדי, פרח שלי, שהיה ניצן
ואני השקיתיו יום אחר יום, פרח קטן.
ואכן פרחת, אך כיצג אתנחם,
הכאבת? לעולם לא אדע.

מותך זועק, עצוב ורועם,
שהשחית את הפרח ללא רחם.
האם אין זו העקדה
על מזבח ארץ אוהבה!
בקשתי ממך להיות מה שאינך,

דרשתי ממך לבגוד ברצונך
אך אמא, אמרת, אל תדאגי
למרות הכל, בי תתגאי.
ובכלל, נכר האדם בחייו
על פי אפיו ולא רק עפ"י ציונו?
ואכן ממך שבעתי מלא הנחת,

אף כי לבי התמלא מורא ופחד.
הוי אלוהי! כמה ציפיתי לך בלילות,
כמה הזילו עיני דמעות.
בשמחת חיים הדבקת את כולם.
בשבילי היית הגדול בעולם

אמשיך לבכות ולומר קינט
יום אחר יום, גם בלילות
על בני יקורי שלא ימשיך ללכת.
חלף עם הרוח, כעלים ברוח בשלכת.
תמונתך אינן נתנת את לבי לשכוח